13: שמות שפרה ופועה: בין עידוד לתיקון

א 15: וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת הָעִבְרִיֹּת אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה.

רש"י: **שפרה**. ... על שם שמשפרת את הולד: **פועה**. ... על שם שפועה ומדברת והוגה לולד כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה ...

ניתן לראות בשפרה ופועה לא רק דמויות מקראיות, אלא שני טיפוסים רוחניים / פדגוגיים המלווים כל אדם: יש אדם שמהותו דומה ל'שפרה': הוא מחזק את זולתו, מעודד אותו, ומבליט את הפוטנציאל הקיים בו. נוכחותו משפרת את סביבתו מעצם היותו שם.

לעומתו יש אדם שמהותו דומה ל'פועה': הוא רואה את החסר, ואת מה שעדיין זקוק לתיקון. אינו צועק כדי לפגוע, אלא מדבר "כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה". לא ביקורת שמרסקת, אלא ביקורת שיש בה חמלה, רגישות ואחריות.

השלמות האנושית אינה מצויה באחת מן המידות בלבד, אלא ביכולת לשלב ביניהן. לדעת להעריך ולשמר את הטוב הקיים, כ'שפרה', ולשאוף לתיקון ולצמיחה, כ'פועה'. זהו האיזון העדין שבונה אדם גדול.

באותו משקל, על הפסוק וְיוֹסֵף הָיָה בְּמִצְרָיִם. (שמות א 5): כתב רש"י: "להודיעך צדקתו של יוסף. הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו": , עבר יוסף חייו מן הקצה אל הקצה: מרועה צאן בודד ומרוחק מן היישוב, למשנה למלך מצרים העוסק בענייני ציבור ומדינה. בכל זאת, נשאר אותו יוסף. הוא ידע לחיות בשני העולמות מבלי לאבד את זהותו הפנימית.

על הפסוק (בראי ב 7): וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה, המדרש מלמד אותנו שהאדם נברא מעפר שנלקט מכל קצות העולם, ומעפר מתחת מקום המזבח. מכאן נלמד שעל האדם ללכת בשני מסלולים: להיות מחובר למציאות, לעולם ולחברה. היא העפר שנלקט מכל קצות העולם. ומאידך, לשמור על עומק רוחני, זהות ושורש, הוא העפר שמתחת המזבח.

השלמות היא האיזון: בין תיקון עצמי לאחריות כלפי הזולת. כשם שיוסף היה גם רועה וגם משנה למלך, כך נדרש כל אדם לשלב בתוכו את מידות 'שפרה ופועה', לחזק ולעודד, אך גם להעיר ולתקן ברגישות.

שבת שלום ומבורך.

13. Parashath Chemoth – Chifra et Pou'a : entre encouragement et correction.

1:15 : *Le roi d'Égypte s'adressa aux sages-femmes des Hébreux ; le nom de l'une était Chifra et le nom de l'autre était Pou'a.*

Rachi : Chifra — ainsi nommée parce qu'elle *donnait des soins* (méchaperet) au nouveau-né. Pou'a — ainsi nommée parce qu'elle *parlait*, murmurait et apaisait le nourrisson, à la manière des femmes qui consolent un bébé en pleurs …

On peut voir en Chifra et Pou'a non seulement des figures bibliques, mais aussi deux types spirituels / pédagogiques qui accompagnent chaque être humain. Il est des personnes dont le caractère ressemble à celui de Chifra : elles renforcent autrui, l'encouragent et mettent en valeur le potentiel déjà présent en lui. Leur seule présence améliore leur environnement.

Il est également des personnes dont le caractère ressemble à Pou'a : elles perçoivent ce qui manque et ce qui a encore besoin d'être corrigé. Elles ne crient pas pour blesser, mais parlent « à la manière des femmes qui apaisent un nourrisson en pleurs ». Ce n'est pas une critique qui écrase, mais une critique empreinte de compassion, de sensibilité et de responsabilité.

La perfection humaine ne réside pas dans une seule de ces qualités, mais dans la capacité de les combiner : savoir apprécier et préserver le bien existant, à la manière de Chifra, et aspirer à la correction et à la croissance, à la manière de Pou'a. C'est cet équilibre délicat qui construit une grande personne.

Dans le même ordre d'idée, au verset : *« … Et Joseph était en Égypte »* (Exode 1,5), Rachi écrit : « … C'est le même Joseph qui menait paître les brebis de son père, le même Joseph était en Égypte, et qui est devenu roi. Il ne s'en est pas moins maintenu dans sa vertu ». Joseph a traversé sa vie d'un extrême à l'autre : de berger solitaire, éloigné de la société, à vice-roi d'Égypte, engagé dans les affaires publiques et politiques. Et pourtant, il est resté le même Joseph et a su vivre dans ces deux mondes sans perdre une miette de sa véritable identité.

Au verset *« L'Éternel Dieu forma l'homme de la poussière de la terre »* (Genese 2,7), le Midrach nous enseigne que l'homme a été créé à partir de la poussière recueillie aux quatre coins du monde, et aussi de celle prise sous l'emplacement de l'Autel. De là, nous apprenons que l'homme doit emprunter deux voies : être relié à la réalité, au monde et à la société, telle la poussière recueillie aux quatre coins du monde. Mais également, préserver une profondeur spirituelle, une identité et des racines, telle est la poussière prise sous l'Autel.

La perfection réside dans l'équilibre : entre la correction de soi et la responsabilité envers autrui. De même que Joseph fut à la fois berger et vice-roi, ainsi chaque personne est appelée à intégrer en elle les qualités de Chifra et Poua : renforcer et encourager, mais aussi interpeller et corriger avec sensibilité.

Chabbath Chalom.